

Izhaja 15. vsacega
mesca navadno na $\frac{1}{2}$ poli.

UMINI

Velja s poštnino vred
en goldinar za celo leto.

GOSPODAR

MESEČNIK

za

kmetijstvo, obrtnijstvo

in druge

deželne zadeve, ter za izobraževanje ljudstva sploh.

Izdaja ga c. k. kmetijska družba goriška.

Polje, Vinograd,
Gora, morje,
Rada, kupčija
Tebe redé.

VOON.

Lemež klepaje —
Klepljeni naš rod;
S kruhom za duhom
Pôt moj in hod.
„U. GOSP.“

Mrvice iz kmetijske kemije.

Konec vroda.

(Glej l. 6. t. l.)

Tako je šlo naprej do novejih časov. Od marsikakih kmetijskih zboljšav so slišali praviti, ali so sami brali. Ali, ker jim je manjkalo tistih potrebnih vednost, brez katerih prosti človek kolikaj bolj učeno pisanih reči zastopiti ne more, bilo je vse njih znanje — kmetijsko in drugo — več ali manj piškavo in pomanjkljivo. Samo to resnico so zmiram bolj spoznavali, da dandanašnji mora kmet več razumeti in znati, ko nekdanj, ako hoče svoje dela in opravila, kakor se tiče in v svoj prid opravljati, in ako neče, da ga družji prehitijo. To je bilo kmetom od dne do dne bolj jasno in očitno, pa—

In glejte tu jim pošlje Bog moža prav kakoršnega so potrebovali. Umrl je bil namreč stari učitelj, (menda še tisti, ki je bil prišel, ko se je bila v vasi šola začela,) in dobili so družega, mladega, prav izvrstnega. Še poprej ko je prišel, je šel glas pred njim, da je korenjak. Staro in mlado, vse se ga je veselilo. Od tega se jim pa tudi še potem, ko je že začel učiti, še sanjalo ni, kak zaklad (šao) da so ž njim v vas dobili.

Ko se novi učenik nekega dne po polji sprehaja, zadene na prav razumnega kmeta. Pogovarjala sta se o raznih rečeh. Med drugim mu začne kmet tožiti, v kakošno zadrgo da večkrat pride, kedar kaj bere, ter vsega ne razume. Učenik se mu ponudi prijazno za tolmača, če ga hoče, in mu reče, da naj to tudi drugim, katerim se enaka godi, naznani. Pripoveduje nadalje, da je imel priložnost s kmetijskimi rečmi veliko pečati se, in ne le z navadnimi, kakor so kmetje vajeni delati, temuč da mu je tudi neka posebna vednost znana, ki globoko v kmetijstvo sega, in od ktere kmetje vendar nič ne vejo. Tej vednosti se pravi "kemija,, , je rekel. Z njeno pomočjo, pravi, so učeni že čudne reči na dan spravili, in zlasti obrtnosti (industriji) in kmetijstvu dohaja po njej nar več dobička. Če vam je všeč, le recite tudi drugim vašim znancom, in komur hočete, da sem pripravljen, in me bo prav veselilo, ako se vas o praznem ali tudi ob delavnem zvečer, v šoli, ali kjer bodi, več skupaj zbere, vam o ti mikavni in koristni znanosti, kolikor kmete zadeva, kaj po domače razlagati.

S kakim veseljem in kako hvaležno je kmet to učenikovo ponudbo sprejel, ni mi treba praviti.

Naj povem le to, da prvo nedeljo po tem se je bilo že kakih 20 gospodarjev v šoli snidlo. Prišli so bili učenika prosit, da naj bi že koj tisti večer — bilo je po zimi — svojo novo vednost razlagati začel. Tako se je tudi zgodilo.

Kar je pridni učenik B. v prijateljskih pogovorih ukaželjnim kmetom v vasi *** razlagal, bo "Umni Gospodar,, svojim bravcom, zlasti kmetom, v daljših ali krajših odlomkih (koséh) prinašal. Samo za to bi bravece prosil, da naj brž od začetka prve razlaganja pazljivo (zamerkljivo) berejo, in si nekatere še neznane besede in reči dobro v spomin vtisnejo, da ne bo treba ene reči ali besede večkrat prežvekovati. V prihodnjem, listu tedaj vam bomo začeli "kemijske drobtince ali mrvice,, podajati.

Vsakoršne reči zmed kmetov in za kmete

Spisuje A. Makarovič (Glej II. 1. 5. t. I.)

Basen v. 5. l. „U. G.“ sem sem-le postavil zato, da lahko spoznaš, da se ni držati po vremenu, ki ga pratika naznanja. Pratikarji so ljudje, kakor ti. Oni niso preroki, da bi znali vreme za eno ali več let naprej napovedvati. Za nekatere dni ga pa že morejo napovedati, tega ne taji; to znaš pa tudi ti. Kaj ne, če te po žilah trga, veš, da se v

dveh dneh spremeni. Pa iz tega ne moreš zvediti, kako vremo da bo za pet mesecev. Tega nobeden ne more, ker Bog sam je gospodar narave in postav, po katerih se vreme ravna; on nam ga pošilja v naš prid, kakor se mu poljubi. Zapeljiva pratika je s svojim vremenom že zapeljala in ogoljufala marsikterega, ki ji je v tem obziru preveč zaupal. Vidil sem kmeta, ki je imel cente in cente že precej suhega sena po tleh. Zadnji čas je bil, pograbit in pospraviti ga. Kmet vzame pratiko s police, pogleda na-njo ter reče: Še celih osem dni jasno! Le pustimo seno in pojdimo raji sejat, to je bolj potrebno! Tako se zgodi. Pa v malo urah že pripodi jug temne oblake, ulije se dež, kakor da bi škaf obračal, in to je trpelo celih osem dni. Vse seno je po travnikih sognjilo, ter kmetu veliko veliko denarjev v aržetu zgorelo. Tega je bila pratika kriva; zategadel se ni pa tudi naš zmodrenec nikdar več zavolj vremena ž njo posvetoval.

Kako naj se konoplje poruvajo in močijo.

Odkar se je bombaž podražil, so začeli naši kmetje zopet konoplje sejati, in tako je prav. Stariši ljudje vejo sicer menda dobro, kako je treba ž njimi ravnati, ker so bili nekdaj tega vajeni; mlajšemu rodu pa niso morebiti še celo imena „trlica“ (tarlica) „pezdirje“ in „mikati“ več znane. — Ker se bliža čas, ko navadno konoplje rujejo in močijo, ne bo morda neprimerno, če mladim, pa tudi starim v poduk o njih kaj povemo. Posneli smo ta poduk iz italijanskega našega družbinega časnika „*Atti e memorie*“; njegov vodnik pa je nek G. B. Margarolti. — Opustivši za zdaj vse, kar se sejanja tiče prestopimo, naravnost k poruvanju. Ruti se morajo konoplje ne vse h kratu, ampak enkrat ene, enkrat druge. Poberejo naj se poprej moške tudi belice imenovane, to je tiste, ki ne dajo semena, in ki so poprej zrele, kot une; če ne, bi dale moške stebila, ker že zrele, veliko močnejši in boljši predivo, kakor ženske (črnice, semenice), ki niso še zrele; povrh tega bi se pozgubilo tudi seme.

Konoplje se navadno rujejo s koreniki; v nekterih krajih jih pa žanjejo ali kosijo. Na uni prvi način (vižo) se dobi več lepega prediva, na drugi pa več tulja ali štôpe. Potem ko so se moške konoplje porile ali požele, naj ostanejo skoz 2 ali 3 dni na ženske naslonjene, da počasi zvenejo in se osušijo. Kedar sčasoma tudi semenice dozorijo, naj se porijejo tudi one, pa posebej v snope povežejo. Ene in druge pa naj se pustijo na solncu, naj se pobere seme, in, potem ko se je vsako steblo perja očistilo ali omulilo, naj se naredijo snopi, da se denejo močiti.

Pri močenju je treba gledati na kraj, kjer se imajo močiti, in na to, kako in da so konoplje. Zlasti se pa tudi mora paziti na to, da se, kedar se snopi delajo, samo enako dolge in enako zrele stebila skup zvežejo; tudi naj se debele stebila od tankih ločijo; če ne, bojo tanke zadosti razmočene, debelejši pa premalo, in tako bodo tudi zrele poprej gotove, medtem ko nezrele zaostanejo.

Če hočeš imeti lepe preje ali konopnine, moraš sosebno na to *dejo* gledati: da ne poriješ vseh konopelj h kratu, ampak moške posebi in ženske posebi, in da storiš na tanko, kar smo zastran močenja povedali.

Na dalje vedi, da, če so konoplje še zelene, se hitrejši razmočijo, ko če so že dobro zrele in rumene; daljši stebila se umočijo prej, ko kratke; tako se tudi konoplje, ki so se, porite, že dalj časa sušile, veliko bolj počasi namakajo, kakor tiste, ki se konaj pobrane, brž v vodo denejo. Sicer pa, naj se, ako ni družih silnih del, dalj ko do sred oktobra (do sv. Terezije) močenje ne odlaga, in to zavoljo deževja in mrzlo, ki potem nastopi. Sicer je pa tudi zato potrebno, da se denejo poprej močiti, ker se morajo po močenju na solucu sušiti, v poznih mescih pa nima solnce več dovolj moči, in bi postalo vlakno (niti) slabo.

Koliko časa naj ostanejo konoplje v vodi? Skušnja uči to-le: Kedar se da lub, kakor je steblo dolgo, lahko sleči in se sredica ali stržen razpušča, takrat je čas, vzeti konoplje iz vode. Če jih poprej izvlečeš, se ti lub še preveč drži in se le-težko luši, ter, če hočeš tanko (fino) vlakno imeti, moraš jih djati še enkrat močiti; če jih pa prepozno iz vode vzameš, si zgubil četrti ali šesti del pridelka, in boš imel več štope, ko dobrega prediva. Da se torej prepričaš kako z razmakanjem gre, potegni vsako toliko kako steblo iz vode, in glej, ali je že, kakoršno mora biti, ali ne.

Kar se tiče *vode*, je nar boljši tista, ki ima kakih 12-15 stopinj gorkote (po Reaum. gorkomeru), in je torej skorej mlačna. Naj slabši je tekoča voda; zakaj, da si ravno se v njej konoplje nar bolj ubelijo, postanejo pa ojstreji in bolj trde, in se da, kar je lesastega, težko odločiti. Med stoječimi vodami, so naj boljši glenaste in take, v katerih so rastline razpuščene, to je, goste, tolste vode, ali pa take, ki imajo soli v sebi, in ki jim pravijo trde, sirove.

V trdi, sirovi vodi je nar boljši močiti konoplje, kedar hočeš imeti konopnine za v farbo, ker se je farba potem rajši prime in derži; toliko težji je pa tako konopnino do dobrega ubeliti.

Močišče imej daleč od hiše, in glej, da ti ne pije živina iz njega; kajti voda, kjer se konoplje močijo, škodi živini.

Kedar so konoplje, kakor se tiče, razmočene, izvleci jih iz vode in oplahni jih dobro dobro v bolj čisti vodi, ko je mogoče. Potem deni jih sušiti in loti se čiščenja. V Valsassini (na Laškem) lušijo kmetje vsako steblo po sebi po zimi, ko imajo čas; delo, se ve da, je bolj počasno, pa se splača, ker pride predivo lepši.

Na dalje se konoplje sicer na več načinov (viž) obravnavajo, nar boljši pa bo morda, ako se stare navade držimo, po kateri se najpopred tolčejo, potem s tarlicami tarejo, poslednjič na grebenu mikajo ali drzajo, kakor lan.

Iz Rodika na Krasu

12 junija t. l. piše „Novicam“: — Skrben gospodar obhodi in razgleduje sam vso svojo hišo in svoje posestva, da se prepriča z lastnimi ocmi, kako je tu, kaj godi se tam. Takošen dober gospodar je pač Njih ekscelencija občespoštovani naš c. kr. deželni poglavar, gosp. baron *Kellersperg*. Živo prepričan, da Kras ostal bi vedno le gol

in plešiv, dokler bi se njegove goljave pogozdovale le z besedami — bodisi še tako lepimi in košatimi — na *papirji*, živa ga je volja, naj se začno po soseskah napravljati *drevesnice* ali drevne sadišča, kjer bi se vzrejalo vsakovrstno sadonosno in gozdno drevje v pogozdenje kraških plešin. Več dni zaporedoma, potovaje po Krasu od kraja do kraja, je obračal slavní naš poglavar — da ne omenim družih potrebščin, katerih nobena ne uide njegovemu očesu — svojo skrb in pazljivost posebno drevesnicam in vsemu, kar zadeva toliko potrebno pogozdenje. Tega smo se prepričali 9. dne t. m. tudi *Rodičani*, kateri dan je prevzvišeni g. poglavar počastil s c. kr. namestnijskim svetovalcom, g. *Jetmar-jem* vred, tudi našo vas s svojim obiskom. Naš prečastiti g. farman, *Josip Schöpf*, vnet ne le za večno blagost, temuč tudi za casno srečo in korist svojih farmanov, je nagovoril, rekel bi, prisilil že pred nekoliko leti nas *Rodičane*, da smo napravili veliko srenjsko drevesnico; obdelovaje jo pod njegovim lastnim vodstvom, ki mu je prizadelo mnogo truda in dosti stroškov, smo izredili že na tisoče sadonosnih in gozdnih drevesc, s katerimi zasajamo svoje vrte in pogozdujemo goličave. Obisk Njih prevzvišenosti je bil namenjen prav za prav le našemu g. farmanu, umnemu in izvrstnemu sadjorejcu v besedi in v izgledu, al tudi mi si v čast štejemo dohod visokega gospoda in nas je neizrekljivo veselilo viditi, s koliko umnostjo in pazljivostjo je ogledoval našo drevesnico in celó podal se na daljno in strmo „*gabrovo stran*“, ktero smo po navodu g. farmana obsadili z borovci in drugimi drevesci, ter kako pazljivo je poslušal naše potrebščine in želje. Tudi v borno hišo kmetiško po razpadenih stopnicah je šel gledat sviloprejk. Kako nedopovedljivo mil in drag nam je bil *glas slovenskega jezika iz poglavarjevih ust*, ni treba mi praviti; le to še dostavljam, da priljudnost Njih prevzvišenosti si je pridobila za vselej srca vseh, ki smo ga vidili in z njim govorili, in ko se je po obedu odpeljal dalje proti *Novemu gradu*, v čegar okraji je vstalo na njegov ukaz *štirideset* drevesnic, smo veselo-žalostni ozirali se dolgo za njim spremljaše ga v duhu z iskrenim in prisrčnim voščilom: Bog in cesar ohranita nam mnogo let poglavarja!

RAZNE REČI. Občinske zadeve.

Zadnji dnevi tega mesca bojo za goriško deželo in njene občine silno važni. Znano je namreč da občinski pestavi od 17. marca 1849 že davno klen-

ka. Pri nas ji je že odklenkalo in na mesti nje imamo zdaj novo postavo za občine. Načrt te postave, na Dunaji narejen, ki velja tudi za druge dežele, je pretresel narpopred *državni zbor*. Potem so ga nar veljavniši možaki v našem *deželnem zboru* lani in letos pretresali, in, kolikor so smeli, po naših potrebah prenaresili. 7. aprila t. l. je presvetli cesar to, enmalo predelano postavo za našo gorisko - gradiško grofijo potrdil, 2. junija pa jo je c. k. namestnija v Trstu natisnjeno razglasila in razposlala, in zdaj se bliža čas, ko se bodo po volilniku, tej postavi priloženem, v *prvo* nove občinske zastopstva (komunski možje in župani) volile.

Hišni gospodarji, slovenski možje! „Umni Gospodar“, ves vnet za vašo blagovitost (srečo), si ne more kaj, da bi vas ne opomnil in prosil, na bi te priložnosti nikar ne zamudili. Slecite torej železno srajco stare razvade, dajte slovo tisti nesrečni, morivni mlačnost in — pojdite volit!

„Pojdite volit!? - Vse prav gospod, porečete, ali kaj nam pomaga hoditi volit, ker moramo vendar-le v tisti zvezi ostati, kakor dosedaj, in ne moremo toliko in takih naših mož v občinsko zastopstvo spraviti, da bi jim bilo za nas in naše reči kaj mar; možje iz družih vasi pa naših potreb ne poznajo in nimajo srca za nas. To ni nič; saj se je pokazalo v preteklih 14 letih, da takò ne gre. Vse so nam zapravili, opravila zmešali, ljudi razdražili, in zdaj bomo hodili volit? Raji bomo doma ajdo in repo sejali. Volit naj gre, kdor hoče; mi hočemo biti sami svoji, hočemo imeti svoje premoženje doma. ---“ Potolažite se, potolažite se, nikar se toliko ne hudujte! saj morda se vendar-le zgodi česar želite. Vedite torej, da *sédanje, prve* volitve *morajo* biti res v *stari zvezi* opravljene; ali s tim *niso* občine *zatrđno in končno* uravnane (*organizane*), ampak zadrđno in za dobro se bojo občine goriske grofije še le pozneje s *posebno deželno postavo* (ki jo ima dež. zbor narediti) uredile. Medtem (to je, po sedanjih volitvah in *preden* se zbor zopet snide) bojo imele tiste občine, ki niso s dosedanjim svojim stanom zadovoljne, zadosti časa, svoje želje in prošnje *deželnemu odboru* naznaniti, da jih on potem zboru (kedar ga cesar skliče) predloži. Katastralnim vasem, ki so zdaj z družimi vasi v krajno občino (Ortsgemeinde) združene, bo na voljo dano, ali *samo premoženje svoje nazaj tirjati*, ali pa željo izreči, da bi se rade popolnoma odtrgale in *same svoje bile* ter vse *lastne in izročene* opravila (d. *natürlichen u. übertragenen Wirkungskreis*) prevzele. — Če hočejo samo premoženje domú imeti, sme jim to *deželni odbor* dovoliti. Ako se hočejo pa popolnoma odtrgati in same svoje biti (ali pa z družimi vasi v zvezo stopiti), ne more tega odbor sam dovoliti, ampak le *polni zbor s posebno postavo*. Zdaj pa nastane vprašanje: Kak dobiček bi imela katastralna občina, z *golim oskrbovanjem* svojega premoženja? Ko bi smela, kakor je naš dež. zbor lani sklenil, tudi druge *lastne ali prave* občinske opravila (brez *izročenih*) prevzeti, še še; pa, ker na Dunaji tega nočejo, bi se golo gospodarstvo premoženjsko toliko manj splečalo, ker bi domači oskrbovalci vendar ne mogli delati, kakor bi hoteli; zastopstvo krajne občine bi jim lahko skor v vseh rečeh nagajalo. Katastralnim vasem po tem takem družega ne ostane, ko da se v *prave samoobsebn*e spremenijo. Se ve pa da jim zbor to le dovoli, če izkažejo, da zamorejo vse lastne in izročene opravila opravljati. To pa ni ravno tako težko, zlasti če pomislimo, da je že v preteklih 14 letih mnogo majhnih katastralnih občin vse opravila, kakor se tiče, opravljalo, p. Doberdob, Avber, Gabrovica, Šem-Polaj, Veliki dol, Vojščica, Rodik, Lokovec, Deskla itd. Tudi gre misliti, da so se občine odl. 1850 marsikaj naučile.

Kaj bo pa zdaj storiti tistim katastralnim vasem, ktere hočejo, ali samo oskrbovanje (upravo) premoženja zopet prevzeti, ali pa popolnoma odtrgati, ali morda na novo ali drugači združiti se? To kaže §. 5. občinske postave. Predlog ali prošnja v ta namen naj naredi in deželnemu odboru pošlje ali občinsko zastopstvo, ali pa volilci tiste vasi, ki se hoče ločiti ali združiti, ali oskrbovanje premoženja prevzeti; mora se jih pa podpisati toliko, da znese ves direktni davek, ki ga oni sami, vsi skupaj, plačujejo, tretji del vsega davka njih katastralne vasi. Pa to ni še zadosti. Prošivcom morata pozneje pristopiti, kedar gre za ločitev ali združenje, nar manj dva volilna razreda (klasa), kedar pa gre samo za prevzetje premoženja, se jim mora še toliko družih volivcov pridružiti, da znese davek tseh skupaj več ko polovico vsega davka, ki ga katastralna vas plačava. — Opiraje se na veljavnega, v teh rečeh zvedenega moža, svetuje „Umni Gospodar“ vsem tistim katastralnim srenjam, ki niso v stari združbi zadovoljne, in ki so v stanu same vse opravila opravljati, naj prosijo rajši, da bodo smele biti same stoje. — Toliko za zdaj.

Cerkvene in duhovske zadeve.

— Na Kostonjcevi, pri č. 00. Frančiškanih, so 23. jun. (v Ljubljani uliti) novi zvonovi v preo zapeli. — Kedaj bo vendar v Veliki cerkvi kaj?! 27. t. m. ho že leto, kar se je veliki zvon ubil in nam nesoglasno zvonjenje ušesa žali. Consules, hic Rhodus!

— Fajmošter šempaski pr. gospod Franc Podreka je imenovan fajmošter solkanski.

— 3. t. m. je bil novi mestni fajmošter pri sv. Ignaciji, pr. gosp. Janez K. Kumar slovesno vmeten. Vmetoval ga je poprejšni fajm. sedanji kan. in (novoimenovani) farni dekan goriški, pr. g. Jož. Tuni.

V kratkem bo imela svojo letno sejo duhovska pomočna družba ali bratovšina, „Pio Sorvegno“ imenovana. Ustanovljena je bila ta družba že v preteklem stoletju in sicer samo za duhovnike v mestu (Gorici), ter je štela iz prva več svetnih, kot duhovnih udov. Pred nekoliko leti pa se je raztegnila čez vso nadškofijo; vsi, duhovni in neduhovni verni naše nadškofije smejo biti zdaj udje; letnina znaša 2 gold. a. v.; duhovniki plačajo 4. gold. pristopnine; povrh te se nalaga pristopnikom (duhovnim), ki so 30. leto spolnili, še posebno, po starosti odloženo plačilo. Leta 1862 se je spremenila družba v bratovščino z odpustki; nje patron je sv. Janez Nep. Nekdaj so imeli bolni duhovni tudi zdravnik in zdravila zastonj; zdaj pa dobivajo mašniki v mestu, če so dalj ko 8 dni bolni, po 70, na kmetih pa po 50 soldov na dan. V časih se jim pa tudi še kaka posebna pomoč nakloni. Za svetne ule se bere brž po smrti 12 sv. maš, in v mestu jih spremijo do cerkve vsi duhovni udje v necerkveni obleki s svečo v roci; za duhovne se bere le 6 sv. maš. To je kratki posnetek iz pravil. — V letošnji končni rajtengi, sklenjeni 3. t. m., nahajamo te-le razkaze: *Dohodki*: Obresti od izposojenih kapitalov 769:97½ gold.; pristopnine in letnine (od 95 duhovnih in 31 svetnih družnikov) 319:34 gold.; razni prejemki 142:14 g.; tirjavni zastanki 37:01 g. Skupaj: 1840:95½. *Stroški*: Pomoč 4 bolnim mašnikom 77 g.; davki 19:35; obletnici (o vseh Svetih in v prazu. sv. Jan. N.) 26:87 g.; plača tajniku-denarničarju in služabniku 62 g.; kapitalov naloženih na obresti 300; potreščine družb. (štempeljni, sveče) 64:82 g.; razni stroški 14 g. Skupaj 789:24 g. Ostane torej na prih. račun: 1051:71½ g. — *Sedanji stan* družbinega premoženja: Tirjavnih (aktivnih) kapitalov 16898:50 (a. v.); gotovine v denarnici: v srebru 492:10 g., v bankovcih 522:60½; tirjavnih zastankov 37:01 g.; 1 kreditni list za 130 gold. Po tem takem znaša vse premoženje te naše pomočne bratovšine: 18080:21¼ goldinerjev a. v. —

Druge domače vesti.

— 21. junija je bil feldejgmajster vit. *Benedek* pol dneva v Gorici in je na Rojicah vojaščino razgledaval.

— Sv. Ivana večer (21. jun.) ob 10. uri ste tresčile v prvo v Gorici, močno kakor top, 2 *pokalici* (*petardi*) ena pri kasarni, druga pri malem sv. Antonu(?); tretjo so našli drugi dan celo v semenišnem vrtu. To je laški kres v spomin solferinske bitve 1. 1859. Majhine demonstracije (z bandercami, listki itd.) smo imeli pa sicer tudi že druge leta tisto noč pred sv. Ivanom. Napredek velja!!

— Novega mestnega župana, svetovavca okr. sodnije, g. dr. *Alojzija Visini-a* so Nj. vel. cesar potrdili.

Ogled po svetu.

25. unega mesca je imela konferencija v Londonu zadnjo sejo. Vspeli so bili, da so na bojišči brž drugi dan zjutraj že zopet pruski kanoni pokali. Sv. Petra in Pavla dan zgodaj so Prusi, prepeljavši se na 120 ladjah čez 450 korakov široko morsko ožino, otok *Alsen* na 5 mestih napadli in Danec izza 20 šane izpodivši, po kratki bitvi-vzeli. Prusi so zgubili k. 300, Danči čez 4000 mož. 1. dan t. m. ni bilo več nobenega Danca na otoku. Armada danska - ki šteje menda kakih 30 tavižent mož - se je umaknila na bolj proti severo - vshodu ležeči (veči) otok *Fünen*. Ali se bosta naša zaveznika tudi tega otoka lotila, se ne ve; po suhem nimata nič več opravi. Več ko 2 tretjini danske države ste že v avstrijsko - pruski rokah, in vendar noče Danec odjenjati. Še le te dni kažejo nekatere znamenja, kakor da bi se bil kralj Kristijan IX. nekako premislil, ker vidi, da mu ne marajo ne Angleži ne Švedje pomagati. Izvolil si je nekoliko bolj voljno ministerstvo. — Na (vshodnem) morji so se bile uni dan-le pri otoku Rujani (*Rügen*) pruske in danske ladje enmalo sprijela, pa ni bilo hudega. — 25. junija je prišel naš cesar iz Karlovih varov nazaj na Dunaj, cesarica pa iz Kisingen-a 7. t. m. Časnikarji si lomijo glavo zastran skrivnostnih undanjih pogovorov in sklepov(?) 3 vladarjev v Kisingenu in Karlovih varih, toda prave te zadeve menda nobeden. — 25. jun. je umrl nar. stareji evropski vladar, 83letni kralj *Württembergski Vilhelm I.*, slaven na vse strani, in zlasti tudi, ker je kmetijstvo v svojem kraljestvu na visoko stopnjo povzdigail. Na *Württembergu*, v *Hohenheimu*, je naj slavniji kmetijska šola. — O sv. Ivanu so bile v *Erdelji*, po južnem *Ogerskem* in sosebno na *Srbskem* grozne povodnji. — 29. maja ob 5½ u. zjutraj je stopil cesar *Maksimilijan I* v *Vera - Kruci* na *mehikanske tla*. Od tega mesta (ob morju) do glavnega mesta *Mehika* je pa še daleč. V *Mehiko* je prišel še le 12. junija, ker se je med potjo v vsakem mestu enmalo mudil. Sprejeli so Nj. veličanstvo v *Mehiku* z navdušenjem in veliko slovesnostjo. Sicer pa se mu niso še vsi *Mehikanci* podvrgli; tu pa tam preganjajo Francozi še zmiraj vojskujoče se pod raznimi načelniki republikanske drhali. — Avstrijski prostovoljci, ki pejdejo v *Mehiko*, se bodo zbirali v *Ljubljani*.

Pozor! Še jih je nekoliko, ki niso za „Umnega Gospodarja“ plačali; prosimo, naj pošljejo, brž ko morajo, stoj goldinar. — Novim naročnikom bodi naznanjeno, da ne jemljemo radi naročnine za samega pol leta; sicer pa, za ta krat, kar se tiče naročnikov, ki so se junija ali julija t. l. naročili, smo zapisali vse tako, kakor je bilo v dotičnih pisnih naročeno. Vredn.

Na znanje! Usno obravnavo glavnega zbora kmet. družbe prinesemo prihodnjč rso v posebni dokladi. Vredn.

V imenu glavnega odbora, *Andrej Marušić*, odbornik odgov. vrednik.

V Gorici, nat. *Paternolli*.